

HVALA ZA POVABILO IN BESEDO.

Govorila bom kot članica¹ evropske organizacije za UTD (UBIE). Ta je nastala leta 2014 na osnovi uspešnega sodelovanja UTD aktivistov iz EU držav pri zbiranju podpisov za Evropsko državljansko pobudo o Univerzalnem temeljnem dohodku (ECI UBI)². S tem se ukvarjam v svojem prostem času, 'ljubiteljsko', kot aktivna državljanka. Ta pozicija mi omogoča (morda navidezno) (privilegirano) pozicijo svobode glede na disciplino, stroko, delodajalca itd., tj. poskus javne rabe uma v Kantovem smislu. Verjamem, da bi z Univerzalnim temeljnim dohodkom lahko to pozicijo zavzelo več ljudi; to je zame tudi eden od ključnih razlogov za raziskovanje in zagovorništvo ideje UTD.

Moj prispevek ima tri dele. Predstavitev UBIE, drugi del, ki sliši na vprašanje ZAKAJ in tretji, ki sliši na vprašanje KAKO je mogoče z UTD načeli nasloviti – s strani predsednika RS zastavljena - vprašanja o vlogi države na področju družbenih storitev?

- *Kolikšna naj bo vloga države pri prerazdelitvi tržnih dohodkov oziroma kakšna je primerna davčna obremenitev, da ne bomo ogrozili konkurenčnosti slovenskega gospodarstva na eni strani in socialne države na drugi strani?*
- *Kateri socialni riziki naj bodo v prihodnje predmet socialnih zavarovanj, katere pa naj prevzame država in jih financira iz splošnih davkov. Koliko in katere storitve bo zagotavljala država in jih ne bo prepušča 'nevidni roki trga'?*
- *Kakšna naj bo optimalna kombinacija javnih in zasebnih izvajalcev javne službe, da se izognemo predragemu in neučinkovitemu javnemu sektorju in da hkrati zagotovimo nemoteno oskrbo prebivalcev?*
- *Kako naj država in njene institucije sobivajo s humanitarnimi organizacijami, da bi bilo blagostanje ljudi čim večje, socialne stike čim manjše, omejeni resursi pa optimalno porazdeljeni.*

¹ Od leta 2010 članica Sekcije za promocijo UTD v Sloveniji; kontaktna oseba za Slovenijo v svetovni UTD organizaciji (BIEN).

² Pri tem je bila Slovenija, kot veste, vodilna država večina časa, v zadnjem mesecu pa so nas prehiteli Bolgari, ker je idejo UTD začela podpirati njihova največja sindikalna centrala.

1. UBIE

Evropska organizacija za UTD (UBIE) je marca 2015 v Mariboru³ sprejela strateški cilj do leta 2020: uvedba UTD v eni od evropskih držav in nadaljnji koraki k UTD na evropskem⁴ nivoju. Pri tem pa se ves čas zavedamo, da za nas uvedba UTD ni cilj, pač pa sredstvo oz. način, kako opolnomočiti ljudi za svobodno izbiro načina življenja z upoštevanjem potreb, pravic in odgovornosti do univerzuma, skupnosti in posameznikov. Zato smo v Mariboru sprejeli tudi strateške odločitve, da se vključimo v Social Platform Network, kampanijo proti TTIP, v projekt izboljšanja Evropske državljske iniciative, kampanijo 9 ekonomistov, da se denar za QE razdeli ljudem namesto bankam ('kapitalizacijo ljudi namesto bank'), in da razmislimo o povezavi z nemško zbornico delojemalcev in njihov predlog krajšega delovnega tedna ter o povezavi z Anti-poverty Network. Skupna točk teh gibanj in gibanja za UTD je namreč 'prevrednotenje vrednot'. **Čedalje bolj se namreč zavedamo, da sodelujemo pri nujni de-konstrukciji sedaj veljavnih idej dohodka, denarja, dela, demokracije, družbene pravičnosti, države, domovine itd. in tako udeležujemo novo paradigmo.** Menimo, da so to nujni koraki prilagoditve na spremenjene družbene spremembe, in da brez teh sprememb človeštvo ne bo preživel na način, kot bi si to želeli. A 'točko preloma' vidimo sljekoprej v Univerzalnem temeljnem dohodku.

2. Drugi del odgovarja na vprašanje ZAKAJ so (ZDAJ) potrebne »prilagoditve na področjih, ki oblikujejo socialno državo, saj se razmere v katerih živimo, spreminjajo«.

Za obstoj države je nujno, da tudi v svoji najmanjši možni pojavnosti na univerzalni način poskrbi za minimalni, eksistenčni nivo potreb državljanov na družbeno sprejemljiv/legitimen način. Primer tega je obvezno univerzalno osnovno šolstvo. In tako kot smo v preteklosti imeli tudi univerzalno zdravstveno zavarovanje in univerzalne socialne pravice. Te pravice so 'izhajale iz dela', ki pa je bilo v prejšnjem sistemu 'univerzalna' dosegljivo (npr. leta 1983% nismo imeli nezaposlenih⁵). Slednje se je v zadnjih letih bistveno spremenilo (pribl. 100.000 nezaposlenih), niso pa se hkrati s tem bistveno spremenili tudi od tega odvisni sistemi socialne varnosti. Zato sedanja nuja po 'strukturnih reformah na teh področjih'.

Tega se lahko država loti na tri načine: 1) z izboljšanjem socialno varstvenih/zdravstvenih sistemov na raven skandinavskih držav tudi in predvsem v deležu BDP, ki ga za to namenjajo; 2) s ponovno uvedbo univerzalne zaposlenosti na način krajšanja službenega časa; 3) z uvedbo univerzalnega temeljnega dohodka. Kombinacija vsega trojega pa bi bila seveda idealna rešitev.

A realno gledano se zdi prvi pristop spričo korumpiranosti (nedelovanja) vseh družbenih in državnih sistemov v Sloveniji utopija (glej primer načina uvajanja sprememb v sistem socialne varnosti, uvajanja nepremičninskega davka, razširjena utaja oz. kraja davkov, prispevkov in celo plač zaposlenih itd.). Druga rešitev se zdi spričo v globalne tokove vpetih kompradorskih elit prav tako utopija, čeprav bi bila ta delovnocentrična rešitev za Slovenijo verjetno najbolj sprejemljiva. Spričo tega se zdi še najbolj uresničljiva rešitev Univerzalni temeljni dohodek, spričo svoje administrativne enostavnosti in transparentnosti. Tako kot v Iranu, Indiji in Afriki.

Po drugi strani pa je uvedba Univerzalnega temeljnega dohodka dohodku pomembno tema v demokratični razpravi in postopkih tudi v najbolj uspešnih in administrativno urejenih državah na severu Evrope v Švici⁶, na Finskem⁷, Nizozemskem, Nemčiji, Avstriji...⁸ Tudi tam se namreč ne morejo izogniti spremembam, ki

³ <http://basicincome-europe.org/2015/03/ubi-europe-strategy/>

⁴ Mencinger, Jože (2015) The Revenue Side of Universal Basic income in EU and EMU. International Conference, Maribor 19.-20.3.2015

⁵ Stanovnik, Tine in Stropnik, Nada (1998) Vpliv socialnih transferjev na revščino in dohodkovno neenakost v Sloveniji: Primerjava predtranzicijskega in potranzicijskega obdobja. Končno raziskovalno poročilo. SOCO PROGRMA. IER, Ljubljana.

⁶ Švicarski referendum o UTD <http://bedingungslos.ch/>

Univerzalni temeljni dohodek in UTD sistem

»Spremembe za učinkovito socialno državo« v projektu Slovenija 2030; posvet 21.4.2015.

jih prinaša post-industrializacija (avtomatizacija, robotizacija, informatizacija) v globalnem svetu (multinacionalni), pri čemer nas vse skupaj čedalje bolj pesti prekoračitev 'zmogljivosti' planeta Zemlje in njene atmosfere ter s tem povezane posledice⁹.

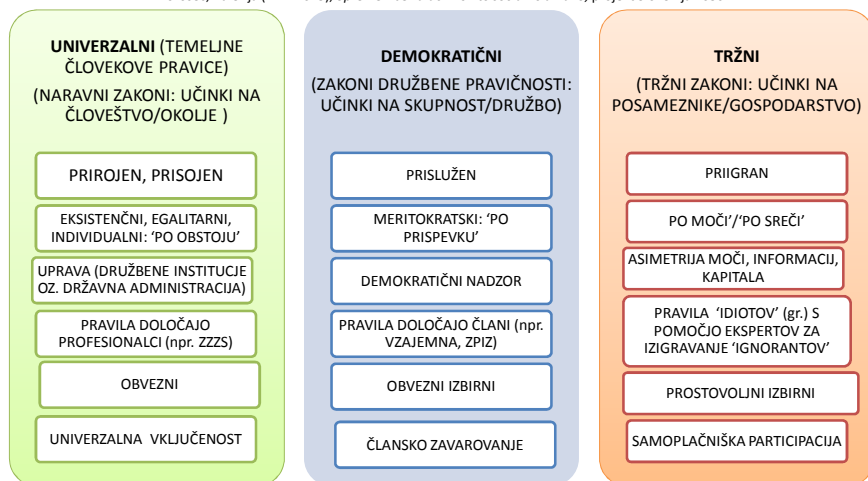
3. V tretjem delu je prikazan na osnovi UTD načel zasnovan sistem, ki se trudi na pregledni in konsistentni način nasloviti zastavljena vprašanja o vlogi države na področju družbenih storitev.

Ideja UTD, da vsak pripadnik politične skupnosti brezpogojno prejema eksistenčni mesečni prihodek izhaja iz humanistične premise, da mora vsaka družba najprej zagotoviti preživetje vsem svojim članom, šele naknadno pa se sadovi družbe delijo po prispevku družbi in šele na tretjem mestu glede na trenutno srečo (npr. na trgu) ali na podedovano srečo (npr. talent). To so osnovne UTD predpostavke in načela. Na ta način UTD sistem omogoča konceptualizacijo tridimenzionalnega koordinatnega sistema z razponom od '100%' državnega preko demokratičnega nadzora oz. financiranja do '100%' svobodne individualne izbire.

Za namen pokojninske, zdravstvene, socialnovarstvene strukturne reforme je aplikacija UTD načel prikazana v prikazani idealno tipski tabeli. Tabela prikazuje na osnovi katerih načel oz. pravic, na kakšen način, kdo in s katerimi viri se lahko v določeni družbi poskrbi za različne nivoje potreb oz. rizikov: univerzalne, skupn(ostn)e in individualne na različnih področjih. Identična načela oz. spodaj prikazani tri delni (tristebrni) pristop veljajo tudi za izobraževalni pristop, a jih je potrebno vizualno predstaviti nekoliko drugače. Sistem je uporaben tudi pri zasnovi izvajanja in financiranja humanitarnih in drugih prostovoljnih organizacij.

UTD (idealno tipski) sistemi: zdravstveni, socialni in pokojninski

Korošec, Valerija (21.4.2015), Spremembe za učinkovito socialno državo, projekt Slovenija 2030

⁷ Dve tretjini kandidatov za poslanska mesta na volitvah za Finski parlament 19.4.2015 podpira idejo UTD. Večina izvoljenih poslancev podpira idejo UTD.

⁸ Na razvitem Zahodu (tj. severne države EU) boj kot na Vzhodu in jugu EU, a o tem kdaj drugič.

⁹ Klein, Naomi (2015) http://www.hkw.de/en/programm/projekte/veranstaltung/p_113459.php